CZU: 343.541:613.8-053.2 https://doi.org/10.5281/zenodo.7656562

AGRESIUNEA SEXUALĂ- FORMĂ DE VIOLENŢĂ ASUPRA COPIILOR

POSTOLACHI Oxana

doctorandă, Școala Doctorală Științe Juridice, USM
ORCID ID: 0000-0002-3178-8748

Summary. *Sexual violence against children is a serious problem of the 21st century both in Moldova and abroad and involves any sexual violence or illegal sexual behavior, sexual harassment; any unwanted, imposed sexual behavior; forced prostitution; any illegal sexual behavior in relation to the child, including caressing, kissing, posing or other unwanted sexual touches; other actions with similar effect;*

Keywords. *sexual, crime, children, abuse, minors.*

Violenţa este una din marile probleme ale lumii contemporane. Cercetătorii în domeniu au expus nenumărate „feţe” ale violenţei, fie ea interpersonală, colectivă sau orientată spre sine. Violenţa este o problemă complexă, strâns legată de modul de a gândi şi de a se comporta al oamenilor, determinată de o multitudine de forţe din interiorul familiei sau al comunităţii căreia aparţinem.

Agresiunea sexuală are loc atunci când cineva se angajează în mod intenționat în contact sexual cu o altă persoană, face acest lucru fără consimţământul acelei persoane sau constrânge fizic o altă persoană să efectueze un act sexual împotriva voinţei sale. Acest tip de abuz sexual presupune violarea sau chinuirea victimei într-un mod sexual.

Abuzul sexual şi exploatarea copiilor sunt forme deosebit de severe de criminalitate care pot avea efecte psihologice de lungă durată asupra victimei, oprindu-le dezvoltarea fizică, emoţională, spirituală, intelectuală şi sexuală, precum şi afectând capacitatea lor de a coopera şi socializa.

Organizaţia Mondială a Sănătăţii (OMS) a definit în 2002 violenţa ca „folosirea intenţionată a forţei fizice sau puterii, ori ameninţarea cu aplicarea acestora, faţă de sine, o altă persoană, un grup, care fie duce, fie are o mare probabilitate de a duce la rănire, deces, vătămare psihologică, sub-dezvoltare sau privări”. [1, p.7]

Societatea modernă se confruntă cu această problemă complexă - violenţa faţă de copii, care este direct corelată cu culturile şi acţiunile oamenilor. În 1996, Organizaţia Mondială a Sănătăţii a declarat că violenţa este cea mai mare problemă de sănătate publică la nivel global.

Bunăstarea copilului este afectată de violenţa faţă de ei, inclusiv de sănătatea lor fizică şi emoţională, abilităţile parentale şi rezultatele sociale. Expunerea la violenţă în copilărie este legată de asumarea unor comportamente riscante, care pot deveni evidente pe măsură ce oamenii îmbătrânesc.

Acestea includ: comiterea de acte de violenţă, depresia, fumatul, obezitatea, comportamentele sexuale cu risc înalt, sarcina nedorită şi consumul de alcool şi droguri etc. Astfel de comportamente pot duce la deces, boală şi dizabilitate, precum bolile cardiovasculare, boli transmisibile, cancer şi suicid.

Violenţa sexuală împotriva copiilor şi adolescenţilor nu are loc în mod izolat. De multe ori se intersectează cu alte forme de violenţă bazată pe gen şi violenţă împotriva copiilor. Mai mult, diferite forme de violenţă împotriva copiilor au în comun factorii de risc şi factorii care perpetuează violenţa. Experienţele extreme ale violenţei sexuale necesită intervenţii focalizate în anumite momente din cursul vieţii. Astfel, într-o abordare holistică trebuie vizate şi alte forme de violenţă, a lua în considerare multi-victimizarea şi a maximiza utilizarea resurselor strategice. Violenţa în bază de gen împotriva copiilor se referă la violenţa aplicată unui copil din cauza stereotipurilor şi rolurilor atribuite sau aşteptate de la el în funcţie de sexul sau identitatea de gen. Fetele nu trebuie niciodată să fi e considerate responsabile pentru violenţa care li se întâmplă. Violenţa este responsabilitatea exclusivă a abuzatorului, care trebuie tras la răspundere conform legislaţiei naţionale. Anumite grupuri sunt mai vulnerabile la violenţa sexuală în bază de gen: fetele şi tinerele din comunităţile cu statut socio-econoic precar, din mediu rural, cu necesităţi speciale sau cele care vorbesc despre probleme politice, sociale şi culturale. şi inegalitatea de gen.

Violenţa sexuală este definită în Republica Moldova drept orice violenţă cu caracter sexual sau orice conduită sexuală ilegală, hărţuirea sexuală; orice conduită sexuală nedorită, impusă; obligarea practicării prostituţiei; orice comportament sexual ilegal în raport cu copilul, inclusiv prin mângâieri, sărutări, pozare a copilului şi prin alte atingeri nedorite cu tentă sexuală; alte acţiuni cu efect similar. [2] Este important de reţinut că abuzul sexual nu implică doar atingerea directă sau contactul cu făptuitorul. Demonstrarea pornografi ei, fi lmarea sau fotografi erea unui copil în context sexual, poziţii explicite şi încurajarea sau forţarea unui copil să facă acte sexuale cu altcineva, la fel, constituie un act de violenţă sexuală [3]

Există o serie de acte internaţionale şi naţionale care reglementează această problemă:

Acte internaţionale:

1. Convenţia Consiliului Europei pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale, Lanzarote, 25 octombrie 2007;

Cadrul legal naţional:

1. Legea nr.263 din 19.12.2011 cu privire la ratificarea Convenţiei Consiliului Europei pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.21- 24, art.56);

2. Legea nr.140 din 14.06.2013 privind protecţia specială a copiilor aflaţi în situaţie de risc şi a copiilor separate de părinţi. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.167-172, art.534);

3. Legea nr.241 din 20.10.2005 privind prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.164-167, art.812);

4. Legea nr.137 din 29.07.2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracţiunilor. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.293-305, art.618);

5. Legea nr 8 din 14.02.2008 cu privire la probaţiune. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.103- 105, art.389);

6. Legea nr.338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.13, art.127);

7. Legea nr.320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliţiei şi statutul poliţistului. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.42-47, art.145);

8. Legea voluntariatului, nr.121 din 18.06.2010. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.179-181, art.608);

9. Legea nr.30 din 07.03.2013 cu privire la protecţia copiilor împotriva impactului negativ al informației. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.69-74, art.221);

10. Legea nr.837 din 17.05.1996 cu privire la asociaţiile obşteşti. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.6).

Cadrul normativ naţional

11. Hotărârea Guvernului nr.835 din 04.07.2016 cu privire la aprobarea Planului de acţiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei pentru protecţia copilului pe anii 2014-2020. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.204-205, art.905);

12. Hotărârea Guvernului nr.52 din 17.01.2013 privind aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea şi funcţionarea Serviciului social Casă comunitară pentru copii în situaţie de risc. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.15-17, art.90);

13. Hotărârea Guvernului nr.270 din 08.04.2014 cu privire la aprobarea Instrucţiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistenţa şi monitorizarea copiilor victime şi potenţiale victime ale violenţei, neglijării, exploatării şi traficului. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.92-98, art.297);

14. Hotărârea Guvernului nr.898 din 30.12.2015 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea şi funcţionarea Serviciului de asistenţă şi protecţie a victimelor traficului de fiinţe umane şi a standardelor minime de calitate. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.2-12, art.5);

15. Hotărârea Guvernului nr.1356 din 03.12.2008 cu privire la aprobarea Structurii Sistemului Informaţional Automatizat „Asistenţa Socială”. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.221-222, art.1378);

16. Hotărârea Guvernului nr.890 din 20.07.2016 cu privire la aprobarea Planului de acţiuni al Guvernului pentru anii 2016-2018. (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.217-229, art.966).

La 1 ianuarie 2021, numărul copiilor în Republica Moldova a constituit 559,7 mii[2] sau aproape fiecare a cincea persoană era în vârstă de până la 18 ani. Ponderea copiilor de 0-17 ani în numărul total al populaţiei cu reşedinţă obişnuită la începutul anului 2021 a constituit 21,6%. [4]

În anul 2020, împotriva copiilor au fost comise 774 infracţiuni. Dintre acestea, 16,8% au constituit raporturi sexuale cu persoane care nu au împlinit vârsta de 16 ani, 11,1% au fost violuri şi 6,1% acte de huliganism. Conform datelor *Agenţiei de Administare a Instanţelor Judecătoreşti*, la sfârşitul anului 2020 numărul minorilor condamnaţi în primă instanţă a constituit 318 copii, la 100 mii minori revenind 57 copii condamnaţi.

Tab.1 Numărul infracţiunilor comise contra copiilor 2012-2016,
[Elaborat de autor în baza datelor oferite de statistica.md]

Tipul infracţiunii/Perioada	2012	2013	2014	2015	2016
Violul – art.171 al CP al RM	108	71	81	73	65
Acţiuni violente cu caracter sexual – art.172 CP al RM	51	29	29	35	34
Raport sexual cu o persoană care nu a împlinit 16 ani – 174 CP al RM	74	48	75	129	86
Acţiuni perverse – art.175 CP al RM	31	14	26	86	19
Ademenenirea minorului în scopuri sexuale - 175[1] CP al RM	0	0	0	0	0
Incestul – 201 CP al RM	0	10	1	0	0
Traficul de copii – art.206 CP al RM	15	10	17	48	27
Pornografia infantilă art.208[1] CP al RM	0	3	1	18	1
Recurgerea la prostituţia practicată deun copil art.208[2] CP al RM	0	0	0	0	0

Analizând datele statistice, observăm că în societatea moldovenească nr.infracţiunilor sexuale este destul de mare iar agresunea sexuală faţă de copii este prezentă sub diferite forme şi este constantă în timp cu reduceri sau creşteri nesemnificative.

Violenţa în şcoală, sub toate formele sale, constituie o încălcare a drepturilor copilului la educaţie, sănătate şi bunăstare. Violenţa în şcoală se manifestă atât sub forma unor acţiuni singulare, cât şi sub forma intimidărilor permanente, înjosirilor şi a hărţuirii sistematice (bullying).

Atât băieţii, cât şi fetele sunt afectaţi de agresiune şi violenţă la şcoală, deşi

există diferenţe de gen. Cu toate acestea, băieţii au mai multe şanse decât fetele să intre într-o altercaţie violentă sau să fie agresaţi fizic. Băieţii se confruntă cu hărţuirea fizică mai des decât fetele, iar fetele se confruntă cu hărţuirea psihologică mai frecvent.

În majoritatea cazurilor copiii sunt abuzaţi sexual de persoane pe care le cunosc, le respectă şi în care au încredere. Aceasta înseamnă că ei pot deveni victime ale persoanelor din cercul de încredere, care îşi pot folosi puterea asupra copiilor pentru a-i abuza. În caz când abuzatorul este părintele sau îngrijitorul copilului, şi acesta manifestă rezistenţă/interzice examinarea copilului, Dispeceratul Inspectoratului teritorial de poliţie trebuie informat imediar în vederea organizării deplasării la faţa locului a grupului operativ de urmărire penală, după caz şi a poliţistului de sector, pentru documentarea cazului, asigurarea securităţii copilului şi altor specialişti/ specialiste implicaţi/e.

De asemenea, lucrătorii/ lucrătoarele medicali/ei au un rol deosebit în prevenirea violenţei sexuale prin consilierea părinţilor şi copiilor privind modalităţile de evitare a situaţiilor de violenţă sexuală. Dacă există îngrijorarea că manifestările depistate pot fi rezultatul abuzului sexual, se completează fi şa de sesizare, care va fi transmisă autorităţii tutelare locale. [5, p.8]

Este vital să se ia în considerare premisa că educaţia sexuală este crucială pentru prevenirea şi combaterea abuzului sexual asupra copiilor, violenţei sexuale şi exploatării sexuale. Părinţii manifestă frecvent reticenţă şi se abţin de la a începe conversaţii pe acest subiect şi, uneori, le lipsesc cunoştinţele necesare. Responsabilităţile profesioniştilor medicali includ consilierea părinţilor şi copiilor cu privire la probleme emoţionale şi factori de risc sexual. Educaţia sexuală cuprinzătoare este o armă puternică în lupta împotriva abuzului, agresiunii şi prejudecăţilor, precum şi pentru stimularea toleranţei faţă de diferenţă.

Ca şi traficul de persoane, exploatarea sexuală a copiilor a devenit un fenomen transnaţional.

Din iulie 2012, în Republica Moldova a intrat în vigoare Convenţia de la Lanzarote, care are ca scop prevenirea şi combaterea exploatării sexuale şi abuzurilor sexuale comise asupra copiilor; protejarea drepturilor copiilor care sunt victime ale exploatării sexuale şi ale abuzurilor sexuale; promovarea cooperării la nivel naţional şi internaţional împotriva exploatării sexuale şi abuzurilor sexuale comise asupra copiilor.

Punând accent pe apărarea în mod exclusiv a intereselor copilului, Convenţia stabileşte domeniile de intervenţie, priorităţile şi definiţiile comune clare, urmărind armonizarea legislaţiei penale a statelor semnatare, abordarea multidisciplinară în prevenirea şi combaterea acestor infracţiuni şi asigurarea protecţiei copiilor-victime.

Conform studiilor realizate de La Strada (în 2011, 2014 şi 2017) despre

siguranţa copiilor în mediul on-line, putem afirma că lacunele din comportamentul online al copiilor şi adolescenţilor nu au dispărut, iar riscurile cu care se pot confrunta nu s-au diminuat. În acest sens, La Strada şi-a propus în Planul Strategic pentru 2016-2020 să contribuie în continuare la dezvoltarea şi implementarea politicilor naţionale de protecţie a copiilor. [6]

Lipseşte un document de politici unic la noi în ţară care să includă toate acţiunile statului în vederea asigurării unui nivel mai înalt de protecţie a copiilor, victime ale abuzului şi exploatării sexuale. Aceasta complică exerciţiul de monitorizare a eforturilor statului în implementarea prevederilor Convenţiei de la Lanzarote.

Cu toate acestea, prevenirea şi combaterea abuzului şi exploatării sexuale este o prioritate pentru acţiunile Guvernului Republicii Moldova pe care o regăsim în mai multe documente de politici publice (Planul de acţiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei pentru protecţia copilului pe anii 2014-2020; Strategia Naţională de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane pentru anii 2017-2022).

Victimele violenţei sexuale vor fi informate despre serviciile de consiliere şi testare voluntară disponibile. Profi laxia post-contact se oferă doar în Cabinetele teritoriale pentru supraveghere medicală şi tratament antiretroviral (TARV) în condiţii de ambulator, amplasate în prezent în:

- IMSP SDMC, mun. Chişinău, str. Costiujeni, 5/1
- IMSP SC Bălţi, or. Bălţi, str. Decebal, 101
- IMSP SR Cahul, or. Cahul, str. Ştefan cel Mare, 23
- ANP, Penitenciarul nr.16.
- Portal informaţional www.siguronline.md, sistem de raportare on-line şi capacităţi de consiliere online;

În urma celor menţionate cele mai relevante recomandări ar consta în:

1. Prevenire şi intervenţie timpurie prin sensibilizare a opiniei publice privind exploatarea sexuală a copiilor în scopuri comerciale şi reducerea vulnerabilităţii copiilor în mediul online;
2. Protecţie şi justiţie prin asigurarea accesibilităţii şi disponibilităţii serviciilor specializate pentru copiii afectaţi de exploatarea sexuală în scopuri comerciale;
3. Dezvoltarea capacităţilor specialiştilor de a reacţiona eficient în cazuri de exploatare sexuală comercială a copiilor: traininguri, cursuri etc.
4. Politici publice asigurate prin organizarea de pledoarii pentru racordarea dintre cadrul legal naţional şi standardele europene, inclusiv prin crearea mecanismului naţional de coordonare/monitorizare;
5. Date şi cercetări calitative pentru a sprijini procesul de luare a deciziilor la

toate nivelele;

6. Implicarea în mod activ la viața socială, educarea comunității, informarea inclusiv a copiilor despre riscurile la care se pot expune.

Referințe:

1. Violența față de copii în Republica Moldova. Raport asupra studiului Ministerul Educației și Tineretului al Republicii Moldova, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului al Republicii Moldova, UNICEF, 2007
2. Hotărârea Guvernului nr.270/2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului. [Accesat: 08.09.2022] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=18619&lang=ro
3. CHIESA, A., GOLDSON E. Child Sexual Abuse, Pediatrics in Review, Vol. 38 No. 3.03.2017.
4. Biroul Național de Statistică prezintă informația privind situația copiilor în anul 2020. [Accesat: 08.09.2022] Disponibil: https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7002
5. RUSU, V., ȚURCAN, A. Ghidul avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat copiilorvictime și martori în procesul penal, Chișinău, 2015
6. Exploatarea sexuală a copiilor. [Accesat: 05.09.2022] Disponibil: https://lastrada.md/rom/exploatarea-sexuala-a-copiilor

CZU: 343.9:343.224.1:37.01